

Türkiye'nin güçlü ve sessiz devrimi

19.yüzyılın sonunda imparatorluklar çağı sona ererken dünyamız 20. Yüzyıla birlikte yeni bir birey, toplum, devlet ve piyasa modeline doğru evrilmekteydi. Bu yeni model, devletlerin birbirine daha kapalı, toplumların birbirinden daha kopuk, piyasaların birbiriyle daha az ilişkili olduğu, bireyin ise henüz tam olarak ortada olmadığı bir modeldi. 21. Yüzyılda ise bambaşka bir çağa; birey, toplum ve devlet ilişkilerinin çok daha farklı kurulduğu bir dünyaya doğru evrilmekteyiz. Küreselleşme süreçlerinin, kitle iletişim araçlarının, iletişim ve bilişim teknolojilerinin yoğun etkisi altında, kapalı toplumların, devletlerin ve grupların eski hallerini sürdürebilme potansiyelleri gittikçe azalmaktadır. Bireylerin, toplumların ve piyasaların çok daha iç içe geçtiği ve klasik devlet egemenliğinin eski anlamını kaybettiği günümüz dünyasında demokrasi, insan hakları ve özgürlüklere aykırı uygulamaları sürdürebilmenin zorluğu ise gittikçe artmaktadır.

Bu gelişmelerin ülkemizi de çok boyutlu olarak yakından etkilediği rahatlıkla gözlenmektedir. Nitekim Türkiye bu gelişmelere kayıtsız kalmamış, 11 Eylül sonrasında dünya genelinde güvenlikçi uygulamalar öne çıkmasına rağmen, 2002-2012 döneminde tarihinin en kapsamlı demokratikleşme süreçlerinden birini gerçekleştirmiştir.

Ülkemizin geçmişte karşı karşıya olduğu en önemli sorunlardan birinin, millet ile devlet arasında bir mesafe bulunması ve yanlış uygulama ve politikalar nedeniyle birey- devlet arasındaki mesafenin giderek açılması olduğu bilinmektedir. Bu durum, büyük ölçüde ülkenin karşı karşıya olduğu siyasal ve toplumsal sorunların çözümünün güvenlikçi paradigmaya mahkum edilmesinden kaynaklanmıştır. Uzun yıllar boyunca vatandaşların gerek demokrasi gerekse hak ve özgürlükler alanının genişletilmesi yönündeki en temel talepleri görmezden gelinmiş, hatta bunların dile getirilmesi engellenmiştir. Söz konusu güvenlikçi ve halka karşı mesafe koyan politikaların, sorunların çözümü noktasında yarar sağlamadığı, tam tersine bu sorunların büyümesine neden olduğu yaşanan pek çok acı tecrübeyle ortaya çıkmıştır.

Demokrasi standardının yükseltilmesi bağlamında yakın tarihimizde önemli reformlar hayata geçirilmiştir. Çok partili siyasal hayata geçildikten sonra, başta Adnan Menderes ve Turgut Özal dönemleri olmak üzere, demokratikleşme ve sivilleşme alanlarında çok önemli adımlar

atılmıştır. Yakın dönemde atılan adımlara bakıldığında ise 1999-2001 yılları Avrupa Birliği(AB) uyum süreci bağlamında gerçekleştirilen ve temel haklar alanında yenilikler getiren reformlar da oldukça önemlidir. Ancak reformların yoğunluğu, kapsamı, niteliği ve etkileri düşünüldüğünde, 2002-2012 dönemi özel bir önem arz etmektedir. Bu dönemde, tamamı ‘‘demokratikleşme’’ başlığı altında ele alınabilecek sivilleşme, normalleşme, hukuk devleti ve insan hakları standartlarının yükseltilmesi açısından tarihi nitelikte reformlar gerçekleştirilmiştir.

Türkiye tarihinin en kapsamlı sivilleşme ve demokratikleşme süreçlerinden birinin yaşandığı bu dönemde askeri, bürokratik ve yargısal vesayet rejimlerinin kıskaçında, olağan yaşamın hemen hemen her alanına getirilen aşırı kısıtlamalar birer birer kaldırılarak hayatın çok yönlü normalleşmesine yönelik çabalar kararlılıkla sürdürülmüştür. Kendi toplumunun ve dünyadaki gelişmelerin gerisinde kalan ve bu nedenle pek çok değişimin önünde engel olan kamu bürokrasinin olumsuz etkileri azaltılmıştır.

Demokratikleşme adımları, Türkiye özelinde 21. Yüzyılın ilk on yılına damgasını vururken gelecek yılların temel tartışması gündemini de belirlemiştir. Özellikle 2009 sonrası ‘‘Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi’’ sürecinde yoğunlaşan bu tartışmalar, esasen devletin demokratikleştirilmesini hızlandırdığı gibi siyaset kurumunu da güçlendirmiştir. Bu süreçte hayata geçirilen ve millet ile devlet arasındaki engelleri kaldırmayı amaçlayan düzenlemeler, son tahlilde devletin etkisini azaltıp, sivil toplumun alanını genişletmeyi ve bireyi öne çıkarmayı hedeflemektedir. Kürtler, Aleviler, Romalılar, gayrimüslim vatandaşlar gibi çeşitli toplum kesimlerini ilgilendiren düzenlemeler, toplumun bu sorunlarla yüzleşmesini sağlarken; aynı zamanda sorunların serbestçe tartışılmasına ve çözüm arayışlarının hızlanmasına zemin hazırlamıştır. Milletimizin zenginliğini oluşturan etnik, dini ve kültürel farklılıklar 1990’lı yıllarda telaffuz dahi edilmezken, bu dönemin sonunda alabildiğine özgür ve dinamik bir tartışma ortamı doğmuştur. Türkiye, bu ortam sorunlarını açıklıkla konuşup tartışarak kendi demokratikleşme hamlelerini hızlandırmıştır.

Temel hak ve özgürlükler alanını genişleten, insanların gündelik hayatını her alanda kolaylaştıran ve devlete güven duygusunu pekiştiren bu adımlar toplumun sadece bir kesimi için değil, tamamı düşünülerek atılmıştır. Gerçekleştirilen uygulamalardan, her alanda kıskaç altına alınmak istenen toplumun tüm kesimleri yararlanmıştır. Özgürlük ve demokrasi çitasını yükselten adımlarla terör eylemleri ve meşru talepler birbirinden ayrıştırılmış, toplumun her kesimine karşı daha duyarlı ve sorumlu yaklaşmıştır. Önceki dönemlerdeki yanlış

uygulamalardan kaynaklanan mağduriyetlere son verilmiştir. Böylelikle, Türkiye'nin, her bir vatandaşı için daha özgür, güvenli, müreffeh ve huzurlu bir ülke haline gelmesi sağlanmıştır. Uzun zamandır tartışılan ancak 2000'li yıllarda somutlaşan "demokratikleşme politikaları", bir taraftan toplumun sorunlarla yüzleşmesini sağlarken, diğer taraftan bir tür "sosyal restorasyon" işlevi görmektedir. Dünyada yaşanan değişim dalga boyunu yakalamak isteyen Türkiye'nin, son on yılda yaptıklarına bakıldığında, tüm bu adımların bir tür "sessiz devrim" olarak nitelendirilmesi yanlış olmayacaktır.